

Hanna Sarkkinen vas ym.

Kirjallinen kysymys Suomen sitoutumisesta Euroopan unionin köyhyystavoitteeseen

Eduskunnan puhemiehelle

EU:n sosiaalisten oikeuksien pilariin sisältyvän yleistavoitteen mukaan köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevien määrää tulisi vähentää vähintään 15 miljoonalla henkilöllä vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoden 2019 tilanteeseen. Näistä 15 miljoonasta vähintään viiden miljoonan olisi oltava lapsia. EU:n jäsenmaat ovat määritelleet tähän perustuen omat köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämistä koskevat kansalliset tavoitteensa.

Suomi otti kansallisen tavoitteenasettelun lähtökohdaksi komission perusesityksen tavoitteen. Suomi asetti omaksi kansalliseksi tavoitteekseen vähentää köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevien henkilöiden määrää 100 000 henkilöllä vuoteen 2030 mennessä. Näistä 100 000 henkilöstä vähintään kolmasosa, eli käytännössä hieman yli 33 000 henkilöä, tulisi olla lapsia.

Tavoitteen lähtötasona toimii vuosi 2019, jolloin Suomessa oli köyhyys- tai syrjäytymisriskissä eläviä Eurostatin mukaan noin 838 000 henkilöä. Tavoitteen saavuttaminen edellyttäisi siis sitä, että vuonna 2030 Suomessa köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevien määrä olisi laskenut 738 000 henkilöön. Kansallisen tavoitteen saavuttamiseksi sosiaali- ja terveystieteiden ministeriössä on laadittu toimintasuunnitelma köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämiseksi vuoteen 2030 mennessä. Toimintasuunnitelmaan sisältyy lukuisia konkreettisia toimia köyhyyden vähentämiseksi, minkä lisäksi Suomen tulee seurata vuosittain tavoitteen edistymistä valittujen indikaattoreiden avulla ja tehdä laajempi puoliväliarviointi vuonna 2026.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö on julkaissut 9.10.2023 kokonaisvaikutusten arvioinnin hallituksen vuodelle 2024 esittämien sosiaaliturva- ja veromuutoksien yhteisvaikutuksista. Arvioinnin mukaan kolmen pienituloisimman tulokymmenyksen osuus kotitalouksien yhteenlasketusta käytettävissä olevasta tulosta supistuu. Samalla viisi suurituloisinta tulokymmenystä kasvattavat tulo-osuuttaan. Esitetyt muutokset kasvattavat suhteellista pienituloisuutta sekä 50 että 60 prosentin pienituloisuusrajalla. Myös lasten pienituloisuusaste kasvaa ehdotettujen muutosten seurauksena.

Raportin mukaan työllisyysvaikutusten huomioiminen näkyy käytettävissä olevien tulojen kasvuna, mutta toisaalta ei riitä kompensoimaan etuusleikkauksista aiheutuvaa tulojen laskua tulojakauman alemmissa kymmenyksissä. Toisin sanoen, mitä enemmän vuoden 2024 talousarviota vastaavia "työllisyystoimia" tehdään, sitä enemmän myös köyhyys lisääntyy mahdollisista työllisyysvaikutuksista huolimatta.

Kirjallinen kysymys KK 220/2023 vp

STM:n vaikutusarviointi ei sisällä koko hallituskauden ajalle esitettyjä leikkauksia, kuten etuuk-sien indeksijäädytystä, joka itsessään lisää pienituloisten määrää hallituskauden aikana yli 40 000 henkilöllä, joista noin 4 000 on lapsia. Vaikutusarvioinnissa ei ole myöskään huomioitu muun muassa kuntoutusrahan leikkausta. Myöskään vaikutusarvioita sosiaaliturvan ja sosiaali- ja terveyspalvelujen leikkausten yhteisvaikutuksista ei ole tehty.

THL julkaisi 1.12.2023 arvion hallitusohjelman mukaisten sosiaaliturvan leikkausten vaikutuk-sista vuoteen 2027. Näissä laskelmissa on huomioitu myös indeksijäädytyksen vaikutus koko hal-lituskaudelle. Laskelmien mukaan pienituloisten määrä lisääntyy noin 94 000 henkilöllä. Tästä määrästä lapsia olisi noin 12 000.

Suomi ei siis etene kohti vuoden 2030 sitoumustaan köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevien määrän vähentämiseksi, vaan päinvastoin näiden henkilöiden määrä on merkittävästi kasvamas-sa hallituksen poliittisten päätösten seurauksena. Tämä herättää kysymyksen siitä, onko hallitus irtautunut Euroopan unionin ja Suomen kansallisesta sitoumuksesta köyhyden vähentämiseksi.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomai-sen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Onko hallitus sitoutunut EU:n yleistavoitteeseen köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevien määrän pienentämiseksi,

onko hallitus sitoutunut edellisestä johdettuun Suomen kansalliseen tavoitteeseen sekä tä-hän liittyvän toimintasuunnitelman toteuttamiseen,

onko hallitus valmis uudelleenarvioimaan toimenpiteitään, jos mahdollinen sosiaaliturva-leikkauksilla aikaansaatu työllisyyskasvu ei riitä kompensoimaan etuusleikkauksien köy-hyyttä lisäävää vaikutusta,

onko hallitus valmis uudelleenarvioimaan ohjelmaansa ja toimenpiteitään, mikäli Suomen kehitys näyttää kulkevan väärään suuntaan suhteessa vuodelle 2030 asetettuun sitoumuk-seen ja

koska vuosittain tehtävä STM:n arvio tavoitteen etenemisestä tulee?

Helsingissä 13.12.2023

Hanna Sarkkinen vas
Maria Ohisalo vihr
Pia Hiltunen sd
Helena Marttila sd
Laura Meriluoto vas
Inka Hopsu vihr